№ 62 ՇԱԲԱԹ ԱՊՐԻԼԻ 1 — 1900 — ՇԱԲԱԹ ԱՊՐԻԼԻ 1 № 62

ՔՍԱՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարւան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի եւ տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Փաշա, Եւայ եւ Արմենակ Փաշայեանները խորին վշտով յայտնում են—առաջինները իրանց թանգագին որդու, իսկ վերջինը իր անմոռանալի եղբօր՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՓԱՇԱՅԵԱՆՑԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ հինգշաբթի, մարտի 30-ին, խնդրում են ծանօթներին ու բարեկամներին շնորհ բերել հանգուցեալի յուղարկաւորութեանը, կիրակի, ամսիս 2-ին, առաւօտեան 10 ժամին, իր սեփական տանից, Арутинскій переулокъ, № 2, դէպի ս. Սարգիս եկեղեցին եւ այնտեղից Խօջիվանքի գերեզմանատունը: Ամբիծքը կը կատարվի շաբաթ, երեկոյեան 6 ժամին: 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բարձրագոյն շնորհ. Համաշխարհային հանդէս.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Երկրաշարժից վնասվածների օգտին. Նամակ Բագուից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ. Մանրանկար. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ազատ ժամեր.

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՇՆՈՐՀ

„Кавказъ“ լրագրի մէջ տպված է հետեւեալը.

«Մեզ հաղորդում են մի նոր Կայսերական շնորհի մասին անցեալ տարվայ դեկտեմբերի 19-ին Ախալքալաքի գաւառում երկրաշարժից վնասված ազգաբնակութեան վիճակը թեթեւացնելու համար: Այս տարվայ յունվարի 29-ին տեղի ունեցաւ Բարձրագոյն բարեհաճութիւն՝ ծառայութիւնից արձակել եւ զօրքի պահեստի մէջ հաշւել 77-րդ տենգինեան գնդից—36 զինւորների, 78-րդ Նաւագինեան գնդից—54-ի, 263-րդ պահեստի Նոր-Բայազէթի գնդից—2-ի եւ 4-րդ հրացանաձիգ բատալիօնից—1 մարդու, որոնք Ախալքալաքի գաւառի բնիկներ են: Այդ զինւորները այժմ վերադառնում են արդէն իրանց տները: Նրանց գալուստը ընդհանուր եւ աննկարագրելի ուրախութիւն պատճառեց ազգաբնակութեանը, որը Ախալքալաքի գաւառապետի միջոցով միջնորդութիւն է յարուցել արկանելու առ ոտս Նորին Կայսերական Մեծութեան Թագաւոր Կայսրի իր անսահման շնորհակալութեան եւ հաւատարիմ հպատակութեան զգացմունքը»:

Թագաւոր Կայսրի ներկայ ամենաողորմած շնորհը մեծ սփոփանք եւ մխիթարութիւն պատճառեց երկրաշարժից վնասված ժողովրդին: Արձակված զինւորների առաջին խումբը, երբ Ախալքալաք հասաւ, քաղաքում տիրեց ցնծութիւն: Ուրախութեան արձագանքը զինւորների հետ անցաւ դէպի գիւղերը: Բալխօ գիւղի քահանան, գիւղական ներկայացուցիչների հետ միասին, ներկայանալով գաւառապետին, յայտնեց ժողովրդի ամենահպատակօրէն շնորհակալութիւնը: Երկրաշարժից հիմնայատակ եղած Մերենիա գիւղի բնակիչները խուռն բազմութեամբ դիմաւորեցին գաւառապետին եւ յայտնեցին, որ նրանք իրանց ներկայ ամենադժբաղդ օրերում մեծ մխիթարութիւն են զգում Կայսերական այն կրկնակի շնորհներից, որ ցոյց տրվեց նրանց նախ դրամական օժանդակութեամբ, իսկ այժմ զինւոր գիւղացիներին դարձնելով իրանց տուն, ուրտեղ ամեն մի աշխատող ոյժ շատ թանգ գնահատելի է: Նոյնը կատարեցին եւ միւս գիւղերի ներկայացուցիչները:

Ախալքալաքի տեղական կոմիտեը եւ Թիֆլիսի գլխաւոր կոմիտեը որոշեցին ժողովրդի ձայնին միացնել եւ իրանց ձայնը եւ ամենահպատակօրէն արկանել առ ոտս Նորին Մեծութեան շնորհակալութեան եւ անձնուիրութեան զգացմունքները ներկայ ամենաողորմած շնորհիւ առիթով:

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀԱՆԴԷՍ

Այսօր, ապրիլի 1-ին, Ֆրանսիայի մայրաքաղաքում բացվում է համաշխարհային ցուցահանդէսը: Թէեւ մի քանի բաժիններ դեռ լիակատար կերպով չեն կազմակերպված, այնուամենայնիւ ցուցահանդէսի գլխաւոր մասերը այնքան պատրաստ են, որ Ֆրանսիական կառավարութիւնը որոշեց նշանակված օրը բանալ հանդէսը առանց յետաձգելու:

Մենք նուիրեցինք ցուցահանդէսին մի քանի տող եւ մատնացոյց եղանք այդ կուլտուրական խաղաղ մրցման նշանակութեան վրա: Ցանկալի է, որ համաշխարհային ներկայ ցուցահանդէսին իսկապէս աջողվէր ուժեղ զարկ տալ համաշխարհային արդիւնագործութեան ընդարձակ զարգացման եւ ազգերի տնտեսական համերաշխութեան գաղափարների յաղթանակին:

Պարիզը առաջիկայ մի քանի ամիսներում պէտք է դառնայ մեր ժամանակակից կեանքի եւ արդիւնագործութեան մի մեծ թանգարան, պարունակելով իր մէջ մարդկային մտքի եւ ձեռքի հրաշակերտները թէ գեղարուեստի, թէ գիտութեան եւ թէ արհեստի ասպարէզներում: Նա պէտք է ներկայանայ իբրեւ մի ընդարձակ հիւրանոց, որը իր մէջ կը հիւրասիրէ աշխարհի բոլոր ծայրերից եկած այցելուներին՝ ծանօթացնելու փոխադարձապէս միմեանց կուլտուրական գործունէութեան հետ: Նա մի կենտրոնական գնահատող ատեան կը լինի համաշխարհային արդիւնագործութեան առարկաների համար, որ գաղափար կը տայ ազգերի կատարած տեխնիկական առաջադիմութեան մասին:

Կովկասը փոքր տեղ է բռնում այդ ընդարձակ ցուցահանդէսում, բայց նա պարունակում է իր մէջ մեր երկրի հարստութեան բոլոր նիւթերը: Երկրագործութեան եւ ֆինանսների մինիստրութիւնները իրանց կողմից աշխատեցին մեր երկրի արդիւնագործութեան առարկաներից կազմել ժողովածուներ, պատրաստել քարտէզներ, աղիւսակներ եւ լուսանկարներ եւ կազմել վիճակագրական համառօտ նկարագրութիւններ: Եւրօպացիների համար շատ հետաքրքրական կը լինէր, եթէ բացի ժողովածուներից, մենք հանդէս բերէինք մեծ քանակութեամբ ապրանքներ եւ մրցութեան մէջ դնէինք նրանց աշխարհի միւս մասերի արդիւնքների հետ: Սակայն այդ գործը այս անգամ լաւ չը կազմակերպվեց եւ մեր երկրից մասնաւոր մասնակցողներ քիչ կան Պարիզի ցուցահանդէսում:

Մեզ յայտնի է, որ մեր երկրից պէտք է Պարիզի ցուցահանդէս գնան մասնագէտներ այցելելու ցուցահանդէսը: Շատ ցանկալի է, որ այդ անձինք առանձին ուշադրութիւն դարձնէին այն բոլոր երկիրների արդիւնագործութեան վրա, որոնց պայմանները նման են Անդրկովկասի պայմաններին եւ իրանց ձեռք բերած տեղեկութիւնները եւ արած դիտողութիւնները բերէին մեր երկիրը:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱԶԱՏ ԺԱՄԵՐ

—

Ի՞նչ են անում կանայք

Կը կամենայի մի փոքր էլ կանանց մասին գրուցել:

Արժէ ճշմարիտ:

Մանաւանդ այսօր...

Ամենքս ճանաչում ենք երէկվայ կնոջ. ամենքս գիտենք նրա կատարած դերը:

Հլու հպատակ իր կոպիտ, անկիրթ, շատ անգամ թէկուզ խնտելիգէնտ ամուսնուն. համր ստրուկ նրա բռնակալ իշխանութեան տակ. միշտ պարապ, բայց գեղեցիկ զարդարված տիկնիկ՝ նրա անսահման զուարճութեան համար. ամբողջ կեանքում չորս պատի մէջ փակված. վաղ առաւօտից մինչեւ կէս գիշեր տնտեսական ծանր աշխատանքի տակ հալումաշ, ուժասպառ...

Նրա գլխաւոր դերն էր երեխաներ ծնել եւ նրանց կերակրել իր կաթով, մի կաթ, որի 75 պրոցէնտը ոչ այլ ինչ էր, եթէ ոչ դառն արտասուք...

Ոչինչ հասկացողութիւն իր կոչման մասին, եւ ոչ իսկ ամենափոքր գաղափար իր ծնած մանուկը կրթել—դաստիարակելու վերաբերմամբ:

Ո՞վ էր մարդու տեղ դնում նրան. ո՞վ էր նրան մարդ ճանաչում:

Երէկվայ կինը գտնում էր իր միակ զուարճութիւնն ու հանգստութիւնը—եթէ միայն նա գիտէր ինչ բաներ են դրանք—անվերջ բամբասանքների եւ իր չարքաշ կեանքի դէմ դառն բողոքների մէջ:

Հազարից մի անգամ իր նման թշուառների հետ պատահելուց—եկեղեցում, թէ հօրանց տանը—ձեռք կառնէին այս խեղճերը բամբասանքների եւ բողոքների ահագին կծիկը եւ հազար ու մի ձեւով դէս յետ կը տային, դէն վրա կը տային նորից, մինչեւ կը հասնէր միմեանցից բաժանվելու ոչ-ցանկալի տխուր ժամը:

Ցետոյ:

Ցետոյ դարձեալ նոյն բանտը, նոյն հարեմը, նոյն տանջանքը, նոյն դժոխքը...

Եւ այսպէս միշտ, անվերջ, թէ մէկի, թէ շատերի, թէ բոլորի համար:

Ուրիշ բան էք դուք կանայքդ այսօր: Բոլորովին ուրիշ:

Ամենից առաջ դուք համարվում էք մարդ՝ բառի իսկական նշանակութեամբ:

Եւ սա է գլխաւորը, էականը:

Ձեր առաջ բաց են այսօր բոլոր դպրոցների դռները: Այդ հիմնարկութիւնների մէջ դուք կրթվում էք եւ ուսման ու գիտութիւնների պաշարով վերադառնում կեանքի մէջ:

Ձեզ վրա սրբազան պարտականութիւն կայ, հետեւապէս, լինել ձեր ամուսնու նեցուկ-օգնականը, ձեր երեխաների անձնուէր մայրը, նրանց դաստիարակը, ուղեցոյցը, ղեկավարը:

Վայելելով ազատութիւն, որ աղբիւր է ամեն բարիքների, վայելելով տղամարդկանց հետ կատարեալ հաւասարութեան արտօնութիւն, դուք այսօր պարտաւոր էք, ձեր ոյժերը եւ ժամանակը ներածին չափ, ծառայել հասարակութեան, ազգին, ընդհանուր մարդկութեան:

Նայեցէք ձեր շուրջը:

Բոլոր քաղաքակրթված ազգերի մէջ, մինչեւ անգամ եւ մեզ մօտ շատ տեղերում, ձեր ընկերուհիները՝ մինը մանկավարժ, միւսը հաշւապահ, երրորդը բժիշկ, յետոյ տելէգրաֆիստ, ատամնաբոյժ, փաստաբան, մանկաբարձ, արտիստ, տելեֆոնիստ եւ այլն, եւ այլն—գործում են եռանդով, աշխատասիրութեամբ եւ յաճախ աւելի քան պէտք է ոգեւորութեամբ: Գործում են յօգուտ իրանց անձի, իրանց ընտանիքի բարօրութեան, յօգուտ այն մեծ գաղափարի, որի անունն է առաջադիմութիւն, յօգուտ, վերջապէս, այն բարձր նպատակի, որ կոչվում է մարդկային երջանկութիւն:

Դարերով կապող-կաշկանդող շղթաներից ազատված՝ այսօրվայ կինը ամեն մի գործի մէջ ցոյց է տալիս շնորհք, ընդունակութիւն: Օր ըստ օրէ, ժամ առ ժամ նա ձգտում է աւելի ընդարձակել իր ասպարէզը, աւելի եւ աւելի արդիւնաւոր դարձնել իր աշխատանքը, իր գործունէութիւնը:

Բայց ո՛րքան դեռ քիչ էք դուք:

Եւ ո՛րչափ ցանկալի է, որ ձեր այդ փոքր թիւն աճէր, մեծանար, հարիւրապատիկ, բիւրապատիկ բազմապատկվէր.,.

Սակայն ցանկանալ միայն՝ բաւական չէ: Ամենեւին:

Մենք ինքներս էլ պիտի օգնենք, աջակցենք ձեզ:

Դարերով ձեր ձեռք ու ոտները կապած պահելուց յետոյ, բարոյապէս եւ ֆիզիկապէս ձեզ խեղդելուց յետ, մենք, տղամարդիկս՝ այժմ միայն հասկացած լինելով մեր ահագին սխալները, պէտք է ամեն կերպ աշխատենք ձեր ճանապարհը հարթել, որպէս զի դուք անսայթաք առաջ գնաք, միշտ առաջ, որպէս զի, այսուհետեւ գոնէ, կարողանաք վայելել ազատ կնոջ, ազատ մօր, ազատ հասարակական գործիչի, մի խօսքով ազատ մարդու բոլոր անհատական, անբռնաբարելի իրաւունքները:

Այժմ տեսնենք ինչ են չինում կանայք այն երկիրներում, որտեղ մարդ եւ կին ապրում են համերաշխ, հաւասար իրանց իրաւունքների եւ պարտականութիւնների սահմանում:

Ձեզ համար դժուար չէ մի քանի վայրկեան տեղափոխվել—մտքով ի հարկէ—աշխարհի այն միւս ծայրը, ամեն նորութիւնների հայրենիքը՝ Ամերիկա եւ դիտել նրա եռուն, անդադար չարժուն կեանքը:

Այնտեղ դուք կը տեսնէք, որ մի խումբ կանայք հիմնել են վերջերս ակցիօներական մի ընկերութիւն, որը երկաթուղիով միացրել է ամերիկական Ստօկտօն հարուստ քաղաքը Սերրա-Նավադա կոչված հնաշխարհիկ կուրօրտի հետ: Բոլոր ակցիօներները՝ կանայք, ճանապարհի վարչութեան անդամները կանայք, երկաթուղու վրա խոշոր թէ մանր ծառայողները, վարպետները, մեքենավարները, ամենքը, ամենքը՝ կանայք:

Իսկ տղամարդիկ:

Տղամարդիկ՝ պասսաժիրներ եւ... թամաշաչիներ:

Եւ որքան սիրուն եւ հետաքրքրական բան է տեսնել երկաթուղու այդ գնացքը: Վագոններում տղամարդ-ճանապարհորդները նստած, կին-մեքենավարի ղեկավարութեամբ, կին-կօնտրօլէօրի եւ կին-կօնդուկտօրների կառավարութեամբ՝ գնացքը թռչում է բարձրաբերձ լեռների ստորոտներով, կուսական թանձրախիտ անտառների միջով եւ գալիս կանգ է առնում կայարանի առաջ, որտեղ դուրս են գալիս նրան դիմաւորելու՝ դարձեալ կին-պաշտօնական անձինք:

Շուռ գանք դէպի Ֆրանսիա:

Դուք, անշուշտ, ճանաչում էք Պարիզը՝ երկրային այս դրախտը, լուսաւորութեան եւ քաղաքակրթութեան կենտրոնը:

Այնտեղ հրատարակվում է երեք տարուց ի վեր «La Fronde» անունով մի ամենօրեայ լրագիր՝ գրական-քաղաքական ազատամիտ մի թերթ, որի թէ խմբագիրը, թէ հրատարակիչը, թէ աշխատակիցները ամենքն էլ կանայք են, ձեզ նման խեղճ, բայց ձեզանից «մի փոքր» աւելի գործունեայ կանայք:

La Fronde նշանակում է պարս, որով հին ժամանակներում փոքրիկ եւ թոյլ Դաւիթը կռւեց մեծ եւ հզօր Գողիաթի հետ, յաղթեց նրան եւ սպանեց:

La Fronde ունի եւ ուրիշ պատմական նշանակութիւն: Բայց շատ հեռու չը գնալու համար աւելի լաւ է թողնենք: Այդ թերթն իր սկզբնաւորութեան օրից կատաղի կռիւ է մղում կանանց վերաբերմամբ գործադրված անարդարութիւնների դէմ, հին, փտած-անպէտքացած սովորութիւնների, մի խօսքով խաւարի դէմ:

Հաւատարիմ իր անունին, իր կոչման՝ այդ համակրելի թերթը հանդիսանում է իբրեւ զօրեղ եւ համարձակ պաշտպան գեղեցիկ սեռի

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

—

Կովկասում, այն էլ յատկապէս Թիֆլիսում, բարձրագոյն դպրոց ունենալու հարցը, որ մի ժամանակ այնքան չատ խօսակցութիւնների եւ վիճաբանութիւնների առարկայ էր դարձել, այժմ քնած է։ Բայց դա, ի հարկէ, չէ նշանակում, որ կարիքը այլ եւս գոյութիւն չունի։ «Россія» լրագրի մէջ տպված է Թիֆլիսից գրըված մի մեծ եւ փաստալից յօդուած, որն ապացուցանում է բարձրագոյն դպրոցի անհրաժեշտութիւնը։ Մեզանում, ինչպէս յայտնի է, չատ բաւական էին համարում եւ մի հատ պօլիտեխնիկումը, բայց յօդուածագիրը հաստատում է, որ պէտք է Թիֆլիսում բաց անել թէ պօլիտեխնիկում եւ թէ համալսարան։ Այդպէս են պահանջում Կովկասի բնութիւնը եւ ազգաբնակութիւնը։ Պօլիտեխնիկումը հարկաւոր է Կովկասի բնական հարստութիւնները կանօնաւոր կերպով չահագործելու, գիւղատնտեսութիւնը զարգացնելու համար։ Հողի տակ թաղնված հանքերը տեխնիկների են սպասում, որպէս զի դուրս գան լոյս աշխարհ։ Տեղական բարձրագոյն տեխնիկական կրթութեան է կարօտ եւ ժողովրդի տնտեսութիւնը։

Ութսունական թւականներին Անդրկովկասից արտահանվող հացի քանակութիւնը հասնում էր եօթն միլիոն պուդի. իսկ այժմ, արտահանութիւնը պակասել է. այժմ, ընդհակառակն, դրսից ներմուծվում է երեք միլիոն պուդ ալիւր։ Անասնապահութիւնը կարող էր լինել նոյն դրութեան մէջ, ինչպէս է [illegible], մինչդեռ այստեղ բաւական է մի անգամ նայել անասուններին, որ համոզւենք թէ որքան ստոր դրութեան մէջ է գտնւում անասնաբուծութեան այդ ճիւղը։ [illegible] կարող էր տալ ոչ միայն Ռուսաստանին, այլ եւ [illegible] ... [illegible] ... է, միայն Թիւ, 120 միլիոն դան գինի, մինչդեռ Ֆրանսիայում նոյն [illegible] է 500 միլիոն լաւ գինի։

Մի խօսքով, յօդուածագիրը կրկնում է այն ամենը, ինչ հարիւր եւ աւելի անգամ ասել են [illegible] ... [illegible] ենթարկվում։ Եթէ մենք աղքատ ենք, եթէ մենք ուտելու բան չունենք, այդ նրանից չէ, որ բնութիւնն է այդպէս կամեցել, այլ նրանից, որ մենք տգէտ ենք, տգէտ։ Իսկ տգիտութեան ճարը մէկ է—կրթութիւն։ Այժմ տեսնենք թէ ինչպէս է պատճառաբանում յօդուածագիրը կովկասեան համալսարանի անհրաժեշտութիւնը։ Նախ ասենք, որ նա հարկաւոր է համարում համալսարանական այն ֆակուլտէտների գոյութիւնը, որոնք անմիջական կապ ունեն կեանքի հետ եւ դրանք են—իրաւաբանական եւ բժշկական ֆակուլտէտները։ Զը պէտք է ասել, թէ իրաւաբանութիւնը եւ բժշկականութիւնը այնպիսի գիտութիւններ չեն, որ տեղական հանգամանքներից կախում ունենան։

Ինչ կանէին Ռուսաստանում, եթէ դատարանի անդամները, պրօկուրօրը եւ փաստաբանը խուլերից լինէին։ Կը բերէին մի մարդ, որ գիտէ խուլ ու մունջերի այբուբենը եւ այս մարդը նշաններով կը յայտնէր դատաւորներին այն, ինչ ասում են մեղադրվողները եւ վկաները։ Կարծում եմ, որ այսպիսի դատարանը արդարադատութեան պահանջներին չէր համապատասխանի։ Մի եւ նոյնը չէ՞ կրկնվում այստեղ ամեն օր, երբ դատարանը ուրիշ կերպ չէ կարող մեղադրվողների հետ յարաբերութիւն ունենալ, բայց միայն թարգմանների միջոցով։ Բայց այստեղ դրութիւնը աւելի վատ է։ Խուլ դատաւորները Ռուսաստանում, հասկանալով թարգմանի նշանները, կիմանային թէ բանը ինչումն է, որովհետեւ նրանց ծանօթ են մեղադրվողների սովորութիւններն ու կեանքը։ Այստեղ այդ էլ չը կայ։ Ռեազանից եկած դատաւորը, որ հասկացողութիւն չունի այստեղի բարքերի մասին, հետեւաբար այն դրդումների մասին, որոնք հարկադրել են մեղադրվողին այս կամ այն անել—աւելի վատ դրութեան մէջ է, քան մեր ենթադրած խուլ դատաւորը։ Ի՞նչ սպասել այսպիսի դատարանից։ Թարգմանը աղաւաղում է ցուցմունքները, դատաւորին խորթ է մեղադրըվողի հոգեբանութիւնը, իսկ մեղադրվողը չը գիտէ թէ ինչ են ուզում իրանից—ինչ դուրս կը գայ այս ամենից, եթէ ոչ մի կատարեալ խառնաշփոթութիւն։

Պէտք է, ուրեմն, կովկասեան իրաւաբանական ֆակուլտէտ, ուր այդ բոլոր առանձնայատկութիւնները, եթէ կարելի է եւ տեղական լեզուն, յայտնի կը դառնան ուսանողներին։ Այսպէս է եւ բժշկականութիւնը։

Բժշկել կենդանիներին ինձ, եւ առհասարակ ուրիշ չատերին էլ, միշտ աւելի դժուար է երեւացել, քան մարդկանց բժշկելը։ Կանգնած է ձին, գլուխը կախ արած, ոչինչ չէ ուտում։ Ի՞նչպէս որոշել նրա հիւանդութիւնը։ Երեւի, անասնաբոյժները չատ են սխալվում. չէ՞ որ կենդանին չի ասի թէ ինչ ցաւ ունի։ Այսպէս էլ չատ բժիշկներ դժուարութեամբ են կարողանում որոշել երեխայի հիւանդութիւնը։ Երեխան լաց է լինում, բղաւում է, իսկ թէ ինչն է ցաւում—այդ չէ ասում։ Աւելի դժուար դրութեան մէջ է լինում Ռուսաստանից եկած բժիշկը, որ ընկնում է մի որ եւ է Տարուբո-Դարալագեազի գաւառ։ Լեզու չը գիտէ, կեանքի հետ ծանօթ չէ։ Ի՞նչպէս բժշկէ։

Այդ դրութեան մէջ չէր լինի այն բժիշկը, որ հէնց այստեղ, այս երկրում է ստացել իր կրթութիւնը. բժշկական ֆակուլտետի անհրաժեշտութիւնը ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է։ Յօդուածագիրը քննում է եւ այն պատճառաբանութիւնները, որ բերում են ղանազան մարդիկ Կովկասում բարձրագոյն դպրոցներ ունենալու մտքի դէմ եւ ջրում է նրանց։

—

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՑ ՎՆԱՍՎԱԾՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

—

Ստացանք Ախալքալաքի երկրաշարժից վնասվածների օգտին.

Թ ի ֆ լ ի ս ի ց՝ տիկին Նատալիա Մաղաթեանից 100 րուբլի։

Մ է ն ջ ի լ ի ց՝ (Պարսկաստան) Բ. Սողոմոնեանից 38 րուբլի, որ հանգանակված է էնզէլի-Թէհրանեան խճուղու մի խումբ ծառայողներից։ Նուիրատուներն են. Гаджи Алибековъ 10 ղրան, Սողոմոնեան 25 ր., Maryiuki Horenze 10 ղ., Ս. Սիմէօնով 5 ղ., З. Хельмосъ 10 ղ., Рыбниковъ 15 ղ., Понталимоновъ 5 ղ , Васильевъ 10 ղ., В. Шпринцъ 5 ղ., А. Шехлинскій 5 ղ., Полтарановъ 35 ղ., Вольфлинкседеръ 15 ղ., Левговдъ 5 ղ., М. Такашвили 5 ղ., Поповъ 10 ղ., Գ. Սարգսեան 15 ղ., Мальцевъ 5 ղ., Հուսէյն-խան 5 ղ., Муромцевъ 5 ղ., Ա. Իբրահիմօվ 5 ղրան։

Մ ա ր ս է լ ի ց՝ Գէորգ Հէջուբեանից 20 ր.։

Ղ ո ւ բ ա յ ի ց՝ Մելքոն Սալամբէկեանից 7 րուբլի։ Նուիրատուներն են. Ն. Սարումեան 2 ր. 50 կ., Մ. Սալամբէգեան 1 ր. 88 կ., Ա. Սարումեան 50 կ., Խ. Նասիբեան 50 կ., Հ. Նասիբեան 20 կ., С. Довлянидзе 42 կ., Հ. Բոզդանեան 50 կ. եւ переводчикъ Мироваго Отдѣла N 50 կոպէկ։

Ընդամենը 165 րուբլի։

Մինչեւ այժմ ստացել ենք 33,180 րուբ. 45½ կոպէկ, երեք ոսկի ռուսի եւ 50 իտալական լիրա։ Ուղարկել ենք 32,000 րուբ. 3 ոսկի ռուսի եւ 50 իտալական լիրա։ Մեզ մոտ մնում է 1180 ր. 45½ կոպէկ։

—

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

—

Մարտի 27-ին

Մօտ ժամանակներում պատահած եղեռնագործութիւնների քանակութիւնը ի նկատի առնելով համարձակ կարելի է ասել, որ Կովկասի ոչ մի քաղաքում սպանութեան դէպքերը այնքան յաճախ չեն կրկնվում, որքան Բագւում։ Հազուագիւտ երեւոյթ է համարվում, երբ առաւօտը զարթնելիս՝ մարդ չը լսէ այս կամ այն փողոցի անկիւններում կատարված սպանութեան մասին. իւրաքանչիւր գիշեր երեք, երկու, եւ կամ առնուազը մի սպանութեան դէպք անպատճառ պիտի պատահի։ Հակառակ ոստիկանութեան մանրակրկիտ հետախուզութեան ու ձեռք առնված խիստ միջոցների՝ սպանութիւնները գնալով կարծէք աւելի սուր կերպարանք են ստանում։ Կատարված քննութիւնները ցոյց են տալիս, որ այդ բոլոր սպանութիւնների ու չարագործութիւնների բուն հեղինակները մի խումբ պարսիկ երիտասարդներ են, որոնք, հին պարսիկների ասելով, Բագուն կատարեալ Սօդոմ ու Գօմոր են դարձրել։ Հին սերնդի պարսիկները սարսափով են խօսում իրանց ժամանակակից երիտասարդութեան մասին։ «Մենք, առհասարակ չատ զգոյշ ենք վարվում մինչեւ անգամ նորերի հետ վէճի բռնվելիս,—ասում են նրանք. մենք վախում ենք, որ չը լինի յանկարծ մի խիստ, վիրաւորական բառ թռցնենք բերաններիցս՝ ու այդ բառը առիթ դառնայ մեր կեանքի բարձմանը»։

Իբրեւ փաստ, մէջ բերենք միայն հազարներից մի քանի օրինակներ,—մեր լսածն ու տեսածը։ Երէկ, մարտի 27-ին, Բիբի-Էյբաթից քաղաք գնալիս՝ ծովի ափին նկատեցինք մարդկանց ահագին բազմութիւն. չորս կողմից թափվել էին եւ դեռ չարունակվում էին թափվել գիտելու մի ինչ որ հետաքրքրական իր. մեր հետաքրքրութիւնն էլ չարժվեց եւ քայլերս ուղղեցինք դէպի ամբոխը, համոզված լինելով, որ ձկնորսները ձուկ են որսում ծովից։ Բայց որքան եղաւ մեր զարմանքն ու սարսափը՝ երբ յանկարծ մեր առջեւ բացվեց մարդկային գազանութեան մի զարհուրելի պատկեր, երբ տեսանք փոխանակ ձկան՝ մարդ։ 25—30 տարեկան մի երիտասարդ տղամարդու դիակը, կոլոլված կապերտեայ ջվալի մէջ, ոտից մինչեւ գլուխ հաստ պարաններով կապած, կապկապած՝ ծովից նոր էին հանել դրել ափի վրա, եւ մարդիկ թափվել էին տեսնելու, թէ ով է եւ ինչ ազգից։ Թէ իսկապէս ո՞վ էր սպանվողը, տուն, տեղ, հայր, մայր, կամ բարեկամ ունի այստեղ, այդ ո՛չ ոք չը գիտէր. միայն փաստ է, որ դիակը այս երկու օր է անտէր, անտիրական ձգված է այնտեղ, եւ ծառայում է անսիրտների հետաքրքրութեանը գոհացում տալու։ Այս մէկ։ Շարունակելով մեր ճանապարհը մտանք կիրակնօրեայ տօնավաճառի տեղը, ուր մի ժամ առաջ, պարսիկների եւ ռուսների մէջ կռիւներ էին տեղի ունեցել, որի ժամանակ սպանվել են չորս հոգի. մէկ ռուս, երեք պարսիկ։ Դէպքը այն աստիճան սուր կերպարանք

իրաւունքների, նրա անկախութեան եւ ազատութեան։

Գուցէ դուք զարմանաք, եթէ ես ասեմ, որ այդ լրագրի ղեկավարները, [illegible] ... [illegible]

Անգլիացիները Ժիւրիս Վլադը [illegible] ... [illegible]

Սակայն վերին ատեանի դիւրազգաց, հեզահամբոյր եւ իր գործին կատարելապէս նըւիրված՝ արիասիրտ օրիորդը կարողացել է միանգամայն գերել իր թշուառ հիւանդների սըրտերը. թշուառներ, որոնք միշտ վայելում են եւ միխիթարութիւն եւ յատուկ մայրական փայփայանք իրանց անձնուէր հովանաւորողի կողմից։

Ցետոյ գալիս են՝ այսպէս կոչված՝ քարոզիչառաքեալ կանայք։

Սրանց թիւը թէպէտեւ այսօր դեռ չատ սահմանափակ է, բայց այդ ոչինչ։ Մենք համոզված ենք, որ վաղը նրանց կարելի է հարիւրներով համարել։

Դրանցից մէկը մի գերմանացի դքսուհի է՝ մադամ Ադէլին Շիմմէլման անունով։

Երկար ժամանակ Բերլինի բարձր եւ ընտիր հասարակութեան մէջ փայլուն դեր խաղալուց յոգնած՝ սա թողել է իր փարթամ կեանքը, չինել է տուել իր համար անգլիական մի փոքրիկ նաւ եւ նրա մէջ նստած չրջում է այսօր քաղաքից քաղաք եւ աւետարանի խօսքը քարոզում։

Միւսը դեռ բոլորովին ջահել աղջիկ է, միսս Իզաբէլլա Հօրտօն անունով, որ արդէն մեծ հռչակ է վայելում ամբողջ Հիւսիսային Ամերիկայում։

Քարոզում է նա այսօր Բրուկլինի եկեղեցում, որ գրեթէ միշտ լի է լինում ունկնդիրներով։ Միսս Իզաբէլլայի անընդհատ աճող աջողութիւնը չատ միրուքաւոր կղերականների, թէ անմիրուք կղերամոլների նախանձն է չարժում, նրանց քունը խանգարում...

Ակամայ յիշեցի Եւրոպայից վերադարձած փիլիսոփայութեան դօկտոր պ. Էլիկա Նաքուգողոսորեանին։

Նստած ենք բուլվարում։ Նրա հետ եթէ խօսել կարելի է, դա միայն բացօդեայ տեղերում։ Պօստից նոր էի ստացել «Մշակի» համարը։ Կարդում եմ։ «Ամերիկայի Z քաղաքում, երկար, աղմկալից ընտրութիւնների ժամանակ, տիկին X-ը վերընտրվեց քաղաքագլխի պաշտօնում, որը նա երեք տարի չարունակ վարել էր օրինակելի եղանակով»։ Կարդացի եւ իմ անհուն բաւականութիւնս արտայայտեցի։

—Բոլորը սուտ, դատարկ բաներ են, կարեց փիլիսոփայօրէն իմ դիպլոմաւոր խօսակիցը։

—Ինչպէ՞ս թէ սուտ, դատարկ։ Ահա քաղաքի անունը, նորընտիր կին-քաղաքագլխի ազգանունը, ծննդավայրը։ Բայց դրանից ես կարդացել եմ եւ գիտեմ, որ մի ուրիչ քաղաքում էլ, ոչ միայն քաղաքագլուխն է կին, այլ եւ քաղաքային վարչութեան բոլոր պաշտօնեաները, որոնք տանում են իրանց գործը հիանալի կերպով։

—Քեզ ասում են սուտ է, ուրեմն սուտ է, գարձեալ կարեց ի ծնէ կամակոր եւ յամառ, բայց մեծ պատրաստութիւն ունեցող գիտնականը։ Եւ ո՛չ միայն սուտ, այլ եւ բոլորովին անկարելի... Ահա քեզ ապացոյց։ Ութ տարի առաջ, երբ ես դեռ Էջմիածնի ճեմարանում ուսանող էի, այդ մի եւ նոյն «Մշակի» մէջ կարդացինք, որ Նիկողիմոս վարդապետը մեռել է։ Մինչդեռ այդ վարդապետը—ինչպէս եւ գրեթէ հայոց բոլոր վարդապետները—ողջ-առողջ էր, ախորժակը լաւ, քունը չատ հանգիստ՝ թէեւ ամբողջ օրը պարապ»։

Առողջ, ախորժակը լաւ, քունը հանգիստ՝ գիշեր ցերեկ անընդհատ եւ... պարապ։ Իբր թէ սա մեռած չէ։

—Սակայն ես տրամադիր եմ հաւատալու եւ համոզված եմ, որ մեր ժամանակներում կնոջ տեսնել քաղաքագլխի պաշտօնում, այն եւս Ամերիկայի նման լուսաւոր երկրում, մի տարօրինակ բան չէ...

—Իսկ ես չեմ հաւատում եւ չեմ համոզվում. Համոզվել կամ համաձայնվել, իմ կարծիքով՝ կը նշանակէ յաղթվել... Ես էլ դեռ նրա համար չեմ ամբողջ Եւրոպան ոտի տակ տուել, աչխարհի վրա գոյութիւն ունեցող բոլոր գիտութիւնները ջուր արել, որ այսօր լրագրական լուրերին հաւատամ եւ հասարակ-մահկանացուների առաջ մի բանի մէջ համոզվեմ, այսինքն՝ յաղթվեմ...

Ասաց եւ հեռացաւ։

Բայց էլի կը գայ, անչուչտ կը գայ։

Ես կամենում եմ նրա հետ աւելի մօտ ծանօթացնել ձեզ։ Հետաքրքրական է, ճչմարիտ։

Սակայն՝ մինչեւ այդ կը լինի՝ ես մի կտոր բան էլ պատմեմ ձեզ։

Կանանց էմանսիպացիայի թշնամիները, կանանց անկախ գործունէութեան կոյր հակառակորդները միչտ մի եւ նոյն բանն են առարկում, միչտ մի եւ նոյն «մահանան» առաջ բերում։

Եթէ կինը տանից դուրս գործով պարապելու լինի, ո՞վ պիտի պահէ հապա մեր երեխաներին. ո՞վ կը պատրաստէ մեր ճաչը, ո՞վ պիտի սրբէ մեր տունը. ո՞վ, վերջապէս, մտածէ, հոգ տանէ տնտեսութեան մասին։

Իրաւ, ո՞վ պիտի այն ժամանակ անէ այս ամէնը...

Խնդիրը, ինչպէս տեսնում էք, վերին աստիճանի լուրջ է եւ կարօտ բազմակողմանի ուսումնասիրութեան։

Այս խնդրով զբաղվում է ներկայումս գերմանական կանանց մեծ դաշնակցութեան նախագահ մադամ Ա. Ժերարդ։ Սրա գործունէութեան մասին էլ ուրիշ անգամ։

Ես, որ առհասարակ կանանց չարժման ջերմ նախանձախնդիր եմ, որ գեղեցիկ սեռի վերածնութեան եւ անկախութեան մէջ հեռուից պարզ տեսնում եմ մեր ապագայ սերունդների բաղդի արեգակը. ես, վերջապէս, որ անդըրդվելի հաւատ ունեմ դէպի կանանց փառաւոր յաղթութիւնը մի երկարատեւ, անհաւասար, բայց մի եւ նոյն ժամանակ արդար կռւի մէջ, ամենայն ուրախութեամբ կը նուիրեմ իմ ազատ ժամերի մեծագոյն մասը կանանց խնդրին, մի խնդիր, որով զբաղված է այսօր ամբողջ լուսաւոր աչխարհը, համայն մարդկութիւնը։

Սերմացան

է ստացել, որ ոստիկանապետը մի խումբ կազակներով կարողացաւ կարգը վերականգնել, ցրվելով տօնավաճառի բոլոր առեւտրականներին։

Լսում ենք, որ երէկ գիշեր էլ, անյայտ չարագործները մտնելով մի տուն, սպանել են ընտանիքի չորս անդամներին (որոնց մէջ լինում է մի փոքրիկ երեխայ) եւ իրանք անյայտանում։

Ա. Տէր-Ներսէսեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Արարատի» մարտի համարում տպված է վեհափառ Կաթողիկոսի մի շրջաբերական կոնդակը, որ վերաբերվում է ամուսնական հարցին։ Իր նախկին երկու կոնդակներով, որոնք արձակված են անցեալ 1899 թուին, ամենայն հայոց Կաթողիկոսը հրամայել է թոյլ տալ ամուսնութիւններ խնամէական հինգերորդ եւ ազգակցական եօթներորդ աստիճաններում։ Բայց, տեսնելով որ հայոց «նորասէր ժողովուրդը» չէ բաւականանում այդքան ներողութեամբ եւ աններելի յարաբերութիւնները շարունակվում են բարեկամների եւ ազգականների մէջ, ներկայ շրջաբերականով առաջարկում է առաջնորդներին, որ այսուհետեւ Էջմիածնի սինօդին չուղարկեն ամուսնութեան այնպիսի գործեր, որոնք թոյլատրված սահմաններից դուրս են, որովհետեւ այդպիսի խնդիրքները անլսելի պիտի մնան։ Ի վերջոյ շրջաբերական կոնդակը առաջարկում է առաջնորդներին խիստ հրամայել քահանաներին, որ նրանք չօրհնեն անչափահասների նշանը։ «Մխատէր քահանաների պարտքը պիտի լինի քննել թէ ճիշդ որ յօժարամիտ սիրով եւ ազատ կամքով են կամենում հարսնացուն եւ փեսացուն ընկերակցութեան մէջ մտնել, թէ ակամայ եւ արտաքին ստիպողական պատճառներից բռնութեամբ ստիպված. որովհետեւ ամուսնական կեանքի մէջ ամեն չարիքներ ծագում են անհեռատես ընտրութիւնից, չհասկացութիւնից եւ անազատ սէրից, որոնց մեծագոյն մասին, ցաւելով ենք ասում, միջնորդ են լինում տան երէցները զանազան դիտումներով եւ այսպիսի ամուսնութիւնների հետեւանքը լինում է անհամաձայնութիւն, ծեծ եւ կռիւ եւ ապա ապօրինի բաժանում, կենակցութիւն ուրիշների հետ, որի ազգամիտս եւ հակաբարոյական արդիւնքը օր ըստ օրէ չատանալով, տեսնում ենք ս. Լուսաւորչի սիրեցեալ հօտի անկումը եւ քայքայումը»։ Ամենայն հայոց Կաթողիկոսի այս կոնդակը հաստատ կանոններ է սահմանում չհասութեան գործերի վերաբերմամբ եւ եթէ կատարվի ամեն տեղ եւ ամեն մի հանգամանքի մէջ, կը վերանան այն անթիւ դժգոհութիւնները, որոնք մինչեւ այժմ ծագում էին «ոչ յօրինակ այլոց» անունը կրող կամայականութիւններից։ Մենք ուզում ենք յոյս տածել, որ հոգեւոր բարձրագոյն իշխանութեան այս պարզ եւ դրական հրամանը օրէնքի անաչառութեամբ եւ անկողմնապահութեամբ կը հաստատվի ամեն տեղ, եւ առաջնորդարաններում ու հոգեւոր ատեաններում այլ եւս հրաշագործ «աջահամբոյրը» չի լինի վճիռ կայացնողը։ Մի եւ նոյն ժամանակ Էջմիածինը պիտի հսկէ, որ իր կարգադրութիւնները կատարվեն, իր գրութիւնները լոկ ընթերցանութեան առարկայ չը դառնան։

—

Գ. Արղումանեանց մի յայտարարութեամբ յանուն Թիֆլիսի քաղաքագլխի հրաժարվեց ս. Դաւթի վրա չինվելիք երկաթուղու կոնցեսիայից։ Նա իր հրաժարումն բացատրում է այն հանգամանքով, որ պ. Ռօբին գնել է արդէն կալուածատէր Գաբաեվից այն հողաբաժինը, որտեղ պէտք է վերջանայ երկաթուղին։

—

Օրիորդ Պապայեանի հրաժեշտի ներկայացումը, որ տեղի ունեցաւ հինգշաբթի, մարտի 30-ին, անցաւ մի առանձին աջողութեամբ։ Մասնակցում էին ներկայացման այնպիսի առաջնակարգ ույժեր, ինչպէս կայսերական թատրոնի երգիչներ Եակովլեվ եւ Կլեմենտիեվ։ Թատրոնը ծայրէ ի ծայր լիքն էր, աւելացրած էին աթոռներ բոլոր ազատ տեղերում։ Տրվում էր Չայկովսկու «Եւգենիա Օնեգին» օպերան։ Օրիորդ Պապայեան Տատեանայի դերի մէջ ցոյց տուեց, որ նա շարունակում է ուսումնասիրել այդ տիպը եւ կատարելագործում է նրան նոր հոգեբանական նրբութիւններով։ Պարահանդէսի տեսարանում, երբ Տրիկէ երգում է իր չարադրած ոտանաւորը, Տատեանա լսում է Տրիկէին միայն քաղաքավարութիւնը պահպանած լինելու համար, իսկ իրապէս հետեւում է բոլոր ժամանակը Օնեգինի շարժումներին։ Վերջին գործողութեան մէջ, երբ նա տեսնվում է Օնեգինի հետ, նա ցոյց է տալիս քնքշութեան, սիրոյ, ամուսնական պարտաւորութեան զգացմունքների մի հոյանք փոփոխակի ուժգնութեամբ։ Նորութիւն էր մեզ համար Կլեմենտիեվի խաղը Լենսկու դերում։ Վերջապէս Թիֆլիսը տեսաւ մի լաւ Լենսկի, որն ամբողջացրեց այդ տիպը։ Կլեմենտիեվ երգում է գեղեցիկ, նուրբ, ճաշակով, բայց չատ յաճախ է դիմում պիանիսիմօին։ Շատ գեղեցիկ էր Կլեմենտիեվ պարահանդէսի տեսարանում, երբ նա կռւում է Օնեգինի հետ եւ ձեռնոց է շպրտում նրա երեսին։ Եակովլեվի մասին մենք արդէն գրել ենք։ Նա ստեղծել է Օնեգինի որոշ տիպը, որ զանազանվում է ուրիշներից իր կենսունակութեամբ, իր հոգեբանական ճշգութեամբ։ Հասարակութիւնը վարձատրեց բոլորին բուռն ծափահարութեամբ։ Օրիորդ Պապայեան ստացաւ բազմաթիւ փունջեր, պսակներ, զամբիւղ եւ թանգագին ընծաներ։ Թիֆլիսին քիչ է աջողվում այդ տեսակ անսամբլով ներկայացումներ տեսնել, որպէս այդ անգամ տեղի ունեցաւ։

—

Բրիւսէլում, ինչպէս լսել է «Сѣв. Курьеръ» լրագիրը, կազմվել է մի ակցիոներական ընկերութիւն, որն ահագին դրամագլուխ ունի եւ մտադիր է Կասպից ծովում շոգենաւեր պահել մարդիկ եւ ապրանք տեղափոխելու համար։

—

Թէհրանից մեզ գրում են, որ այնտեղ հայերը պատրաստվում են մի ներկայացում տալու սադրազամի հովանաւորութեամբ։ Շահը ցանկութիւն է յայտնել տեսնելու նոյն ներկայացումը իր պալատում։ Ներկայացումը պէտք է տրվի պարսկերէն լեզուով։

—

ՂՈՒԲԱՑԻՑ մեզ գրում են. «Թուրքերին զինաթափ են անում. տասնեակներով կնքած հրացան են բերում դատարան եւ դատի են ենթարկում նրանց սեփականատէրերին։ Մարդասպանութեան եւ գողութեան գործերը այնքան բազմացել են, որ ամեն մի շրջանում աւելացրել են մի մի քննիչ։»

—

ՑԱՐԻՑԻՆԻՑ մեզ գրում են. «Աստրախանի թեմի առաջնորդ Սրբազան արքեպիսկոպոսի հրամանով փետրվարի 21-ին պաշտօնապէս բացվեց հայոց ժամանակաւոր աղօթատուն՝ մինչեւ եկեղեցի կառուցանելը։ Մեզ հովւելու համար նշանակված է Մարտիրոս քահանայ Իւզբաշեանը Նոր-Նախիջեւանից՝ տարեկան հազար րուբլի ռոճիկով։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Եւրոպական լրագիրները լի են մանրամասն տեղեկութիւններով այն սպանութեան փորձի մասին, որին զոհ պիտի լինէր անգլիական թագաժառանգը։ Բրիւսէլի լրագիրները հաղորդում են, թէ հարաւ-աֆրիկական հանրապետութիւնների պատուիրակութեան անդամները անմիջապէս սպանութեան փորձից յետոյ գնացին անգլիական դեսպանատուն եւ ստորագրեցին այնտեղ իրանց անունները ուրիշ ցաւակցութիւն յայտնողների հետ միասին, իսկ դոկտոր Լէյդս, Տրանսվաալի դեսպանը, շտապեց շնորհաւորական հեռագիր ուղարկել Ուէլսի իշխանին։ Այսպէս վարվելով՝ Տրանսվաալի դեսպանութիւնը, կարծես, կողմնակի ճանապարհով պատասխանում էր այն զզուելի բամբասանքներին, որ տարածել են ոչ միայն Լոնդոնի լրագիրներից շատերը, այլ նոյն իսկ անգլիական պետական անձինք։ Այսպէս, օրինակ, լորդ Ջորջ Համիլտօն մարտի 22-ին մի ճառ արտասանեց Անրօնում, որի մէջ խօսելով Ուէլսի իշխանին սպանելու փորձի մասին՝ բառացի կերպով հետեւեալ խօսքերն ասաց. «Եթէ մենք սկսենք որոնել այդ զարհուրելի սպանութեան փորձի պատճառները, այն ժամանակ ամենից առաջ հարկ կը լինի ուշադրութեան առնել այն եղելութիւնը, որ Բրիւսէլ քաղաքն է այժմ Անգլիայի մասին տարածվող սուտ լուրերի գործարանը եւ որ այդ գործարանի գլխաւոր կառավարիչը դոկտոր Լէյդսն է»։ Եւ այսպիսի սուտ կասկածներ տարածվում են Տրանսվաալի դեսպանի մասին այն ժամանակ, երբ մինչեւ այժմ յայտնի դարձած բոլոր տեղեկութիւններից երեւում է, որ յանցաւորը անարխիստ է։ Սիպիդօ սպանութեան փորձի հէնց նախընթաց երեկոյեան ներկայ էր իր համախոհների ժողովին։

—Ռօբէրտսի դրութիւնը Բլումֆօնտէնում, գրում է «Frank. Zeitung», քանի գնում աւելի եւ աւելի ծանրանում է։ Ակներեւ է, որ նա չարաչար սխալվել է թշնամու ույժերի եւ դրութեան գնահատութեան մէջ այն ժամանակ, երբ մտնում էր Բլումֆօնտէն։ Օրանժեան հանրապետութեան երկրի ամբողջ տարածութեան վրա, որ, իբր թէ, գրաւել են անգլիացիները, ամեն տեղ ցրված են բօէրների բազմաթիւ եւ բաւականին ուժեղ զօրաբաժիններ։ Այդ զօրաբաժինները միայն մի նպատակ են ընտրել իրանց գործողութիւնների համար—անհանգստացնել անգլիացիներին որտեղ միայն հնարաւոր է եւ եթէ աջողութեան յոյս կայ՝ յարձակվել նրանց վրա։ Ներկայ րօպէում, ըստ երեւոյթին, վտանգի է ենթարկվում Ռօբէրտսի հաղորդակցութեան ճանապարհը Կապշտադտի հետ։ Ռօբէրտս զօրք էր ուղարկել պատժելու բօէրներին Բուշմանսկօպի դէպքի պատճառով, բայց թէ Պօլէլի եւ թէ Ֆրէնչի դիվիզիաները ստիպված էին Բլումֆօնտէն վերադառնալ առանց որ եւ է աջողութիւն գտնելու։ Պարզ է, որ բօէրները վերջնականապէս վճռել են ապստամբների պատերազմի եղանակին հետեւել եւ իրերի դրութիւնը Ռօբէրտսի համար շատ վատ է դասաւորվում, որովհետեւ նա ստիպված է այժմ պաշտպանվել զանազան տեղերում»։

—«Новости» լրագրի Լոնդոնի թղթակիցը հաղորդում է, թէ Կիպրոս կղզու հարցի առիթով այժմ տարաձայնութիւններ կան Անգլիայի եւ Թիւրքիայի մէջ։ Այս առիթով շօշափված է եւ հայկական հարցը։ «Բրիտանական կառավարութիւնը մեղադրում է սուլթանին այն բանում, որ նա ոչ միայն բարենորոգումներ չը մտցրեց հայաբնակ վիլայէթներում, այլ եւ կազմակերպեց այն զարհուրելի սպանութիւնները, որոնք արիւնով հեղեղեցին ամբողջ Անատոլիայի թերակղզին։ Սուլթանն ընդհակառակը մեղադրում է անգլիացիներին, որ նրանք գրգռում են հայերին թիւրքական կառավարութեան դէմ եւ առաջացրին ապստամբութիւն, որ յայտնապէս վտանգաւոր կարող էր դառնալ, եթէ տարածվէր, ուստի եւ Բ. Դուռը ստիպված էր խիստ միջոցների դիմել։ Ի լրումն ամենայնի, սուլթանը մեղադրում է բրիտանական կառավարութեանը, որ նա դիտամամբ Թիւրքիային դնում է այնպիսի դրութեան մէջ, որ չը կարողանայ իրագործել խոստացած բարենորոգումները»։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մ Ա Ն Ր Ա Ն Կ Ա Ր

Այսօր վաղ առաւօտից սկսեցին տեղալ բազմաթիւ հեռագիրներ իմ անունով։ Կարդում եմ հեռագիրները եւ ինքս իմ աչքերին չեմ հաւատում։ Մի՞թէ, յիրաւի, ճիշդ է այն բոլորը, ինչ հաղորդում են հեռագիրները։ Հազիւ անձնատուր էի եղել մտածմունքներիս, ահա դրանս զանգակը տուին ուժեղ կերպով եւ մտաւ մեր բարեկամ Թակարդեանը։

—Գիտես նորութիւններ, բղաւեց նա ձեռքս սեղմելով։

—Մի՞թէ ճիշդ է այդ բոլորը, պատասխանեցի ես, ինչպէս են քո տեղեկութիւնները։

—Լսիր։ Այսօր, վերջապէս, մեր Թիֆլիսում սկսվեց փողոցների սալայատակումը եւ մի անգամից գործ է սկսված քսան փողոցում։ Այսօր եւ ելեքտրական լուսաւորութեան առաջին փորձը պէտք է լինի։ Վաղեւի քաղաքային վարչութիւնը եւ այնտեղ իմացայ, որ վարչութիւնը արդէն վերջացրել է քաղաքի բարգաւաճման ծրագիրների մշակութիւնը. որոշված է առաջիկայ մայիսից բանալ բազմարուեստեան թանգարան, հիմնել արհեստաւորների համար՝ պահեստներ՝ արդիւնքների վաճառահանութեան համար, բանալ նրանց համար էժան կրեդիտ, ոռոգել քաղաքապատկան դաշտերը եւ շահագործել նրանց խելացի եղանակով։ Քաղաքային վարչութիւնից դուրս եկայ եւ հանդիպեցայ Հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհրդի անդամին։ Նա պատմեց հետեւեալ նորութիւնը. խորհուրդն որոշել է չը սահմանափակել բարեգործութիւնը միայն գրասենեակի մէջ եղողների շրջանով, այլ օգնել եւ գրասենեակից դուրս գտնվող կարօտեալներին։ Ահա եւ Հրատարակչական ընկերութեան վարչութեան անդամը. նա ուրախ ժպտում է. նա պատմեց, որ Ընկերութեան անդամների թիւը արդէն հասաւ 3000-ի եւ Ընկերութեան ծրագրած բոլոր աշխատութիւնները արդէն լոյս տեսան։ Մեր խօսքը կտրեց Ներսիսեան դպրոցի տեսուչը, որ հանդիսաւոր կերպով բացագանչեց. «կարող էք մեզ շնորհաւորել, մենք այսօր փոխվում ենք դպրոցի նոր բնակարանը. ինչ հիանալի բան է. նա շինված է մանկավարժական եւ առողջապահական բոլոր պահանջների համաձայն»։ Տեսուչը վազեց, իսկ ես վճռեցի ձեզ մօտ գալ եւ այս բոլորը հաղորդել։ Ճանապարհին ինձ յայտնեցին, որ այսօր նշանակված է հայ, վրացի եւ ուրիշ ազգութիւնների երիտասարդների համերաշխական ժողովը՝ քննելու...

Ես ընդհատեցի Թակարդեանին եւ առաջարկեցի կարդալ իմ ստացած հետեւեալ հեռագիրները։ Նա կարդաց բարձրաձայն եւ հանդիսաւոր կերպով.

Վաղարշապատից. Հրատարակված է թեմական առաջնորդների անունով մի շրջաբերական՝ ոչ մի դէպքում չը ձեռնադրել տգէտ քահանաների, պահանջել եկեղեցիներից կանոնաւոր հաշուետուութիւն եւ վերաստուգող յանձնաժողովներ նշանակել պաշտօնեաների վրա։

Ախալքալաքից. Այսօր մեր գաւառի վաչխառուները ներկայացրին մի մեղայագիր, որով խոստովանում են իրանց կատարած բոլոր կեղտոտութիւնները եւ վերադարձնում են իրանց պարտապաններին նրանցից վերցրած աւելորդ տոկոսները։

Բագուից. Այստեղի տեխնիկները, ինժեներները, իրաւաբանները, բժիշկները եւ միւս ինտելիգենտ երիտասարդները հաստատեցին պատւի դատարան, որ պէտք է քննի այն սուտ, խարդախ եւ տգեղ արարքները, որ թոյլ կը տան կրթվածները իրանց գործունէութեան մէջ։ Հաւաքվեց մի պատկառելի գումար գաւառներին օգնելու կատարելագործված մեքենաների, էժան կրեդիտի եւ ուրիշ ձեռնարկութիւնների միջոցով։

Շուշուց. Այստեղ հրաման է ստացված Էջմիածնից՝ կատարել հոգաբարձական ընտրութիւն ընդունված կանոնադրութեամբ եւ նոր հոգաբարձուներին յանձնել տեսչի ընտրութիւնը եւ գործերի ղեկավարութիւնը։

Երեւանից. Այսօր Բենիկ վարդապետը հրաժարական տուեց եւ պատրաստում է մի հերքում այն յօդուածների դէմ, որոնք պէտք է տպվէին լրագիրների մէջ վերջին դէպքերի առիթով։

Բալախանիից. Այսօր բաժանվեց այն ժողովրդական դասախօսութիւնների առաջին հատորը, որ կարդացել էին ձմեռվայ ընթացքում այստեղի տեխնիկները ժողովրդի համար։ Երեք տեղում բացված են ընթերցարաններ, տեխնիկները օգնում են առատ նպաստներով։

Լօնդօնից. Այսօր Վիկտօրիա թագուհին հեռագրեց Կրիւգերին, որ նա պատրաստ է հաշտութիւն կայացնել Տրանսվաալի հետ, ընդունելով հանրապետութիւնների քաղաքական գոյութիւնը։

Այս հեռագրից յետոյ Թակարդեան այլ եւս չը կարողացաւ իր ծիծաղը պահել, դէն շպրտեց դեռ չը կարդացված հեռագիրները եւ բացագանչեց.

—Մի՞թէ մոռացել ես, որ այսօր ապրիլի մէկն է։

Վրձին

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

30 մարտի

ԼՕՆԴՕՆ։ «Times»-ին հեռագրում են Լօրէնցօ-Մարկիզէյից, թէ աւստրիացի Էյլէր, որ Ռանդի հանքահորերի ոստիկանութեան կապիտան է, սկսեց քաջութեամբ գործել հանքերի ոչնչացմանը արգելք դառնալու նպատակով եւ երբ իմացաւ, թէ մարդիկ են ուղարկված ծակեր փորելու հանքահորերը կործանելու համար, այն ժամանակ ձերբակալեց այն 40 մարդուց բաղկացած խմբի գլխաւորին։ Պետական հանքահորերի ինժեներ Մունիկ բողոքեց եւ յայտնեց, թէ այդ մարդիկ գործում են նրա հրամանով։ Էյլէր պահանջեց գրաւոր հրաման, որ եւ Մունիկ տուեց բանուորներին։ Դրանից յետոյ նրանց թոյլ տրվեց աշխատել։ Ցետոյ իբրեւ հետեւանք այն բողոքի, որ տրված էր Պրետորիայի կառավարութեանը, Մունիկի հրամանը փոխվեց եւ Էյլէր այժմ դարձել է հանքահորերի գլխաւոր վերահսկող։

«Daily News»-ին հաղորդում են, թէ այսօր նաւ նստեցրին էլի 400 գերի բօէրների Ս. Հեղինէի կղզին ուղարկելու համար։

«Times»-ին հեռագրում են Բլումֆօնտէնից, թէ բրիտանական զօրաբաժինը Վէպէրէնի մօտ բաղկացած է 400 մարդուց։

«Standard»-ին հեռագրում են Դուրբանից, թէ ամբողջ բրիգադան հեռացաւ Նատալից Ռօբէրտսի զօրքերի հետ միանալու համար։ Այսօր նաւ կը նստեցնվեն էլի երկու գունդ։ Գեներալ Գենտեր յանձն առաւ բրիգադայի հրամանատարութիւնը։

ԴՈՒՐԲԱՆ։ Այստեղ ստացված արժանահաւատ տեղեկութիւններից երեւում է, որ Իոհաննեսբուրգի հանքահորերի մեծ մասում ծակեր են բացված հանքերը դինամիտով կործանելու համար այն դէպքում, երբ բօէրները վերջնականապէս յաղթված կը լինեն։

Լէդի-Սմիտից այստեղ եկան գեներալ Գաուատէր եւ բազմաթիւ զօրքեր, որոնք նոյնպէս նաւ կը նստեցնվեն։ Թէ երբ ճանապարհ կընկնեն նրանք—յայտնի չէ։

ԿԱՐՆԱՐՎՕՆ։ (Կապի գաղթականութիւնը) Գնդապետ Պասօն եկաւ այստեղ իր շտաբով։ Կապի գաղթականութեան հիւսիս-արեւմտեան մասում ապստամբութիւնը բոլորովին ճնշված է։ Անգլիական զօրքերը մնացել են դեռ եւս Կենգարտում եւ Ուինգտօնում։ Ասում են, թէ ապստամբների գլխաւորները գերի են առնված։

ԱԼԻՎԱԼՊՕՐՏ։ Դէսօրից յետոյ Կիտչեներ եկաւ այստեղ եւ տիրեց զօրքերը։ Նա քաջալերական նամակ ուղարկեց Վեպերենի բերդապահ զօրքին եւ յոյս յայտնեց, թէ զօրքի դրութիւնը շուտով կը փոխվի։ Երեկոյեան Կիտչեներ նորից յետ գնաց։

Վեպերենի մօտ տեղի ունեցած կռւում երկուշաբթի օրը բօէրները ծանր կորուստ ունեցան։ Նրանց մեծ թնդանօթը ջարդված է։ Երէկ կրակը շատ զօրեղ չէր։ Այսօր նորից թըն-

դանօթային կռիւ տեղի ունեցաւ, որի ժամանակ անգլիական զօրքը պահեց իր դիրքերը։

ՊՐԱԳԱ։ Կլադնախում քանդվեցին 41 տներ։ Էլի 10 տուն վտանգի մէջ են։

ԼՕՆԴՕՆ։ Երեկոյեան լրագիրներին հեռագրում են Էլանդսլագտէից. «Երէկ նորից կռիւ տեղի ունեցաւ։ Բօէրները անընդհատ յարձակումներ էին գործում անգլիացիների դիրքերի վրա։ Բօէրների մեծ թնդանօթներն եւս մասնակցում էին կռւին։ Բրիտանական արտիլերիան աջողութեամբ պատասխանում էր։ Բօէրները փորձեցին կտրել զօրքի հաղորդակցութիւնը Սէգնէյ գետի եւ Լէդի-Սմիտի հետ, բայց երկու անգամ եւս յետ մղվեցին։ Գլէնկօյի մօտ գտնվող բօէրների բանակից հեռագրում են. «Մարտի 28-ի առաւօտեան, լուսաբացին, բօէրների զօրքերը ճանապարհ ընկան դէպի այն լեռների շղթան, որի մօտ գտնվում է անգլիական բանակը եւ սկսեցին ռմբակոծել նրան։ Ռմբակոծութիւնը տեւեց ամբողջ օր։ Հետեւանքը աջող է։ Բրիտանացիների կորուստը պէտք է շատ մեծ լինի։ Միքսի ռումբեր պայթեցին նրանց զօրքերի մէջտեղում։ Բօէրները կորցրին միայն 3 ջորի եւ երկու ձի։

31 մարտի

ՄՕՍԿՎԱ։ Մարտի 30-ին կայացաւ գիտութիւնների Ակադեմիայի պատուաւոր անդամ եւ Մոսկվայի համալսարանի պրօֆէսօր Անուչինի քսանհինգամեայ գործունէութեան յոբելեանը։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Րէյտէրի գործակալութեան» տեղեկութիւններով՝ հարաւ-աֆրիկական հանրապետութիւնները պաշտօնապէս հաղորդեցին Պորտուգալիային, թէ բրիտանական զօրքերի անցնելը պօրտուգալական հողով համահաւասար է թշնամական գործողութեան։ Այստեղ հաւանական են համարում, որ հանրապետութիւնների ուլտիմատումին կը հետեւեն բռնի միջոցներ նրանց կողմից եւ որ Անգլիան խոստացել է կօգնէ Պորտուգալիային, եթէ յիրաւի նա ենթարկվի յարձակման։ Բօէրների ուլտիմատումին Պորտուգալիան պատասխանեց, թէ վարվում է համաձայն Անգլիայի հետ կապած դաշնակցութիւնների։

ԴՈՒՐԲԱՆ։ Րէյցի կարգադրութեամբ, բոլոր բրիտանական եւ ամերիկական հպատակները պարտաւոր են հեռանալ երկրից երկու շաբաթվայ ընթացքում։

ՊԱՐԻԶ։ Սենատը եւ պատգամաւորների ժողովը յետաձգեցին իրանց նիստերը մինչեւ մայիսի 22-ը։

ԼԷԴԻ-ՍՄԻԹ։ Այստեղ կարծում են, որ բօէրների երէկվայ ցոյցը Էլանդսլագրէի մօտ մեծ չափեր չի ստանայ։ Անգլիացիները դեռ եւս տիրում են Սեդնէյ գետի կամուրջին։ Այսօր մի քանի փոքրիկ ընդհարումներ պատահեցին։ Բօէրների դիրքը, ինչպէս կարելի էր նկատել երէկ, ձգվում է բլուրների շարքի երկարութեամբ եւ մօտաւորապէս 15 մղոն երկարութիւն ունի։

ԱԿԿՐԱ։ Այն լուրերին նայելով, որոնք դեռ եւս չեն հաստատվել, նահանգապետ սէր Ֆրէդերիկ Գօջսօն գտնվում է թշնամու ձեռքում։ Մօտ 800 մարդ տեղացի զօրքերից կարող են գործի դրվել։ Կամաւորները միաբերան առաջարկում են իրանց ծառայութիւնը ապստամբների դէմ պատերազմելու համար։ Մի եւրօպացի միսիօնէր գրում է աշանտիների երկրից, թէ այնտեղ սպանված են հինգ օֆիցէր եւ 40 խառւս։

ՊԱՐԻԶ։ Պատգամաւորների ժողով։ Առաւօտվայ նիստում վերջացաւ բիւջէտի քուէարկութիւնը մի քանի փոփոխութիւններով, որոնք առաջարկված են սենատից։ Բիւջէտը պէտք է վերադարձվի սենատին։

ԲԼՈՒՄՖՕՆՏԷՆ։ Կարրի կայարանից ստացված տեղեկութիւններով՝ թշնամին զբաղված է ամրացնելով իր դիրքերը Բրանդֆորտի արեւելակողմում, որ զուգահեռական է երկաթուղուն։ Մի եւ նոյն ժամանակ հաղորդում են, թէ թշնամին մեծ ոյժերով գրաւել է Վատերվալդրիֆտ եւ Ջրանցքը։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ-ՄԱՍՍԱԺԻՍՏԿԱ
ՕՐԻՈՐԴ ՆՈՒՆԷ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ԳՕԼՕՇԵԱՆ
Հասցէն՝ Красногорская ул. № 14. 21—21

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝
Բ. Ա. Նաւասարդեան—11—12 ժ. միրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հիւանդ.
Ն. Մ. Զիկօվսկի—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.
Զ. Ի. Բաբաճանեանց—11—12 ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.
Ա. Ն. Ծգակօվսկի—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հ.
Ա. Պ. Կարապետեանց—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ
Ա. Ն. Ծգակօվսկի—6—7 ժ. նեարդային (էլեքտրաբուժութիւն), վեներական և մորթի հ.
Բ. Ա. Նաւասարդեան—$7^1/_2$—8 ժ.
Վ. Մ. Մախվիլաձէ—քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւն։
Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Օ. Տ. Առվանիտակի—տանը. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
115—150 Բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

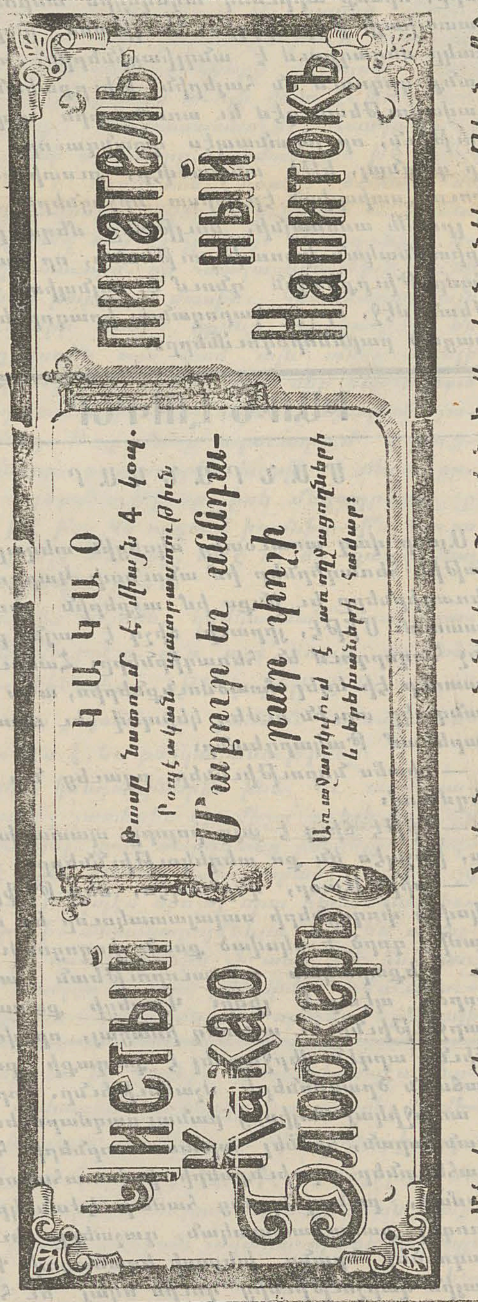

Պետերբուրգի բժշկական վարչութեան թոյլտուութեամբ։ Մեծ արկղիկը 5 րուբլի, փոքրը—3 ր. և 1 ր. 50 կ.։

ТИФЛИСИНЪ
ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ
մազերը բուսցնելու և ամրացնելու համար, ոչնչացնում է թեփը։ Դուրս է եկել նաև բոլորովին նոր միջոց
ՁՈՒԻ ԿԱԹԸ
երեսին քնքշութիւն և սպիտակութիւն տալու համար, ոչնչացնում է արեւի պատճառած սեւութիւնը, մուները, տալիս է կաշուին քնքշութիւն և սպիտակութիւն։ Այդ գները չափաւոր են. մեծ սրուակը, արկղիկի մէջ, 2 րուբլի, փոքրը—1 ր. 50 կ. Ծախվում են բոլոր պարֆիւմերական և դեղավաճառական խանութներում։ Գլխաւոր պահեստը գտնվում է Պետերբուրգում, Պուշկինսկայա փողոց տ. № 15, բնակարան № 12. պահեստի բաժանմունքները գտնվում են. Թիֆլիսում կովկասեան դեղատան ապրանքների վաճառման ընկերութեան խանութում՝ Երեւանեան հրապարակ և նրա բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց և Բագւում. նաև Միքայէլեան կամուրջի վրա, Գասյօվի և Արիստակօվի դեղատներում։ Օտարաքաղաքացիների պատուէրները կատարվում են անմիջապէս՝ պօստով։
55—100

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
«ՄԻՋՆՈՐԴ»
(Посредникъ)
Դ. Ի. ԵԱԿԻՄՕՎԻՉԻ
Պուշկինեան պասաժ, Թամամշեվի քարավանսարայի հանդէպ։
Հրաւիրում է պ.պ. տանտէրերին հաղորդել մանրամասն հասցէ ազատ բնակարանների (դրա համար վերցնվում է 20 կոպ.), որ շատ դիւրութիւն կը պատճառէ թէ տանտէրերին եւ թէ բնակարան վարձողներին։ Այդ նպատակով պատրաստված է մանրամասն ցուցակ։ Գրասենեակում կայ ազատ բնակարանների մեծ ցուցակ։ Ցանկացողները թող դիմեն գրասենեակ։
№ 1. 0—21

Բագուի ս. Լուսաւորիչ եկեղեցու համար ՀԱՐԿԱՒՈՐ է ԽՄԲԱԳԵՏ, լաւ վարձատրութեամբ։ Գերադասելի են կօնսէրվատորիաների՝ հայոց երգեցողութիւն գիտցող՝ ուսանողները։ Պայմանների համար դիմել—Баку. Армянская церковь. Архимандриту Арсену Клитчянцъ։ 3—3

ՄԻ ՀԱՅՈՒՀԻ
որ գիտէ հայերէն, ռուսերէն եւ ֆրանսերէն լեզուները եւ մուզիկա, ցանկանում է գտնել կօմպանիօնկայի տեղ, կամ պարապել եօթ-ութ տարեկան աղջկայ հետ. յօժար է գնալ նաև քաղաքից դուրս։ Հասցէն՝ Лабораторная ул., № 5, домъ Цуринова. (Գաւթում, աջակողմը)։
3—6

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie
ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԻԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Կանօնաւոր եւ ուղղակի նաւագնայութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ։
Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզօն, Սամսօն եւ Պօլիս։ Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, 29 մարտի (11 ապրիլի) ԺՕՐԺԻ շոգենաւը, նաւապետ ԲՈՒԼ։ Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ։
Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով։
Ամիսը մի անգամ կանօնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի եւ Անտվէրպէնի մէջ, ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար։
Ապրանքների եւ ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝
ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտօր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա։ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարխուդարեանին, Սիօնի փող. Խօջափարուխօվի եւ Մայսուրաձէի քարվանսարա։ ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. եւ Ի. Մութաֆեաններին, Նաբէրէժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկօվի, № 27։ ՆՕՎՕՌՕՍԻՅՍԿ—Վլադիկաւկազի երկաթուղու առեւտրական գործակալութիւն (և. հ. չ.) 4—20

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
յայտնում է ի գիտութիւն ընկերութեան անդամների, որ այս տարվայ ապրիլ 2-ին, կիրակի օր, երեկոյեան ժամի 7-ին, նշանակված է ընդհանուր ժողով Քաղաքային Խորհրդի դահլիճում։
Ջբաղվելիք առարկաներն են. 1) Քննութիւն վարչութեան հաշիւների սկսած 23-ից սեպտեմբերի 1899 թ. մինչեւ 6 յունվարի 1900 թ. 2) Զեկուցումն հաշուեասների. 3) Զեկուցումն հիմնվելիք աշխատասիրութեան տան մասին. 4) Զեկուցումն Ց. Դ. Խուդադեանի անունով որբերի ապաստարան բանալու մասին. 5) Զեկուցումն Ց. Դ. Խուդադեանի կտակած քարվանսարայի մասին եւ 6) Զեկուցումն գրադարան-ընթերցարանի վերջնական հաշիւների։ 3—3

ԲՐՕԿԱՐ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ
ՆՈՒՇԻՑ-ԿՐԷՄ
Ձեռքերի և երեսի համար։
М. 37656. (ա. 25)

48—52 М. 35,96
(։)

ԾԻՆԵՐԲՐԱԿԱՆ-ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԲԻՒՐՕ
Ինժեներ Ն. Բ. Պասսեկի
Тифлисъ, Михайловская ул. № 116.
Հասցէն հեռագիրների համար. Тифлисъ—Пассеку.
ՏԵԼԵՖՕՆ № 642.

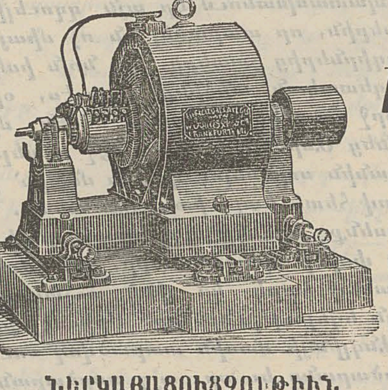

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉՈՒԹԻՒՆ
Ռուսաց և արտասահմանեան ֆիրմաների։

ԲԻՒՐՕՆ ՅԱՆՁՆ Է ԱՌՆՈՒՄ
կառուցանել
Ամեն տեսակ շինութիւններ, գործարաններ և գործատներ
ԳԱԶԱ-ՇՈԳԻԻ-ՋՐԱՆՑՔՆԵՐ
Ամեն տեսակ էլէկտրոտէխնիկական կառուցումներ և սարքեր, այսինքն հեռագիրների, տելէֆօնների, լուսաւորութեան, տրամվայների և ոյժի հաղորդելը հեռաւորութեան վրա։

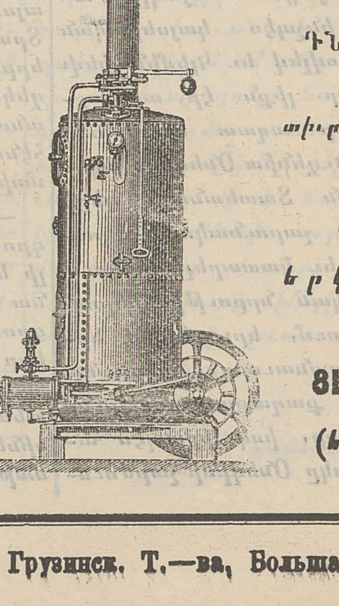

ԿԱՆԱԼԻԶԱՑԻԱ, ՎԵՆՏԻԼԵԱՑԻԱ և ՏԱՔԱՑՈՒՄԸ

ԴՆԵԼ, ԺՈՂՈՎԵԼ և ՍԱՐՔԵԼ ամեն տեսակ տուրբիններ, խողովակներ, մեքենաներ և ջրհաններ։

ԿԱՌՈՒՑԱՆԵԼ երկաթէ կամուրջներ և տնակներ։
ՑԵՄԵՆՏԻ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ
(և. հ. չ.) 83—100